

KAMSALAMANDER MET VIJF POTEN

Alex Wieland

Circa vijf jaar geleden is in een weiland bij Hulst een woonwijk aangelegd. In het weiland lagen een drietal voorplantingswateren van kamsalamanders. Deze wateren zijn met het bouwrijp maken van het terrein gedempt. Momenteel zitten er nog steeds kamsalamanders in de drinkputten, grenzend aan de woonwijk. Ook in visvrije tuinvijvers in de woonwijk zijn nog kamsalamanders te vinden.

vijver leeghalen

Op één adres hebben de bewoners een grote vijver gegraven met een wateroppervlakte van circa twintig vierkante meter. In april 2002 besloten de bewoners de vijver te verkleinen. Hiervoor werd de vijver drooggelegd. Al snel kwamen ze er achter dat er salamanders in de vijver zaten. Met schepnet en amfibieënfuiken werden de salamanders gevangen en overgebracht naar een drinkput gelegen op 150 meter van de vijver. In totaal werden er 45 kleine watersalamanders gevangen (variërend in grootte van 4 tot 7 cm), waarvan de meeste nog kieuwen hadden. Het ging dus waarschijnlijk om jongen van vorig jaar, die in de vijver overwinterd hebben. Ook werden negen kamsalamanders gevangen, waarvan vijf jonge dieren (variërend in grootte van 6,5 tot 9 cm).

Eén van deze jonge kamsalamanders was in het bezit van een vijfde pootje. Dit pootje was slechts een halve centimeter groot en bevond zich direct achter de kop, voor de rechtersvoorpot. Het dier kon het pootje onafhankelijk van de andere poten bewegen.

bruistablet

De eigenaar van de tuinvijver heeft om algenoverlast te lijf te gaan in 2001 een aantal speciaal hiervoor ontwikkelde bruistabletten in het water gegooid. Mogelijk heeft het voorkomen van het grote aantallen juveniele exemplaren en het afwijkende exemplaar hier iets mee te maken?

Bij deze juveniele kamsalamander uit Hulst is achter de kop is een extra, sterk gereduceerde poot zichtbaar. Foto: Alex Wieland

DE 'PADDENVLIEG'

Ingo Janssen

Tijdens het beschrijven van het telgebied van Rob Geraeds, op de Meinweg in Midden-Limburg, vonden we een pad die was geïnfecteerd door de paddenvlieg, (*Lucilia bufonivora*). De bewuste pad viel op doordat hij op deze zeer warme dag overdag

actief was en in een poel verbleef. Toen de pad eenmaal vlakbij de oever was hebben we hem gepakt en goed bekeken: De snuitpunt van het dier zag er wat opgezwollen uit, waarbij vooral opviel dat de neusgaten vergroot waren. In de neusholtes

*Het lijktje van een gewone pad op de Meinweg. Uit het neusgat kruipt zojuist een net verpopte paddenvlieg, *Lucilia bufonivora*. Foto: Bart van Opzeeland*

konden we de maden zien zitten. Even verderop aan de oever van de poel lag een kadaver van een pad, waarvan de neusgaten ook waren uitgevreten. Het hele kadaver zat vol met vliegen. Rob wist ons te vertellen dat geïnfecteerde padden hier geen zeldzaamheid zijn.

infectie

Er is nogal wat onduidelijkheid over de manier waarop de pad geïnfecteerd raakt. Of de eitjes van de paddenvlieg nu op de neus of de flanken worden afgezet of via de maag het dier infecteren. Feit blijft dat eenmaal geïnfecteerde padden altijd het loodje leggen.

Behalve de gewone pad worden ook wel eens andere soorten geïnfecteerd. zo zijn er berichten van geïnfecteerde rugstreeppadden,

vroedmeesterpadden, groene kikkers en vuursalamanders. De made voedt zich vooral met zenuwweefsel en de ongelukkige gastheer sterft dus een horrordood.

impact

De impact van *Lucilia bufonivora* op een populatie kan aanzienlijk zijn. Zo vond Henk Stribosch tijdens een studie aan de amfibieën van de Overasseltse en Hatertse vennen in 1973, dat zo'n acht procent van de padden in zijn onderzoeksgebied geïnfecteerd was. Daarbij leken de vliegen een voorkeur te hebben voor de grotere padden. Opvallend was verder dat geïnfecteerde padden door het hele onderzoeksgebied werden waargenomen: in loofbos, naaldbos, venoevers, heide, weilanden en in tuinen.

AMFIBIEËN IN VLEERMUISBUNKERS

Luciën Calle

Stichting Landschapsbeheer Zeeland is de laatste jaren nogal actief geweest met de inrichting van bunkers voor overwinterende vleermuizen. Soms werden daarbij nieuwe 'bunkertjes' gebouwd, in combinatie met het uitgraven van een nieuwe drinkpoel. Zo'n bunker wordt dan gemaakt van gratis verkregen oude betonnen duikerelementen, die anders toch maar naar de stort zouden gaan. Ze wordt gesitueerd aan de rand van de poel, met de bodem iets onder het winter-waterpeil. Hierdoor is het er altijd goed vochtig, wat weer gunstig is voor onze gevleerde vrienden. Het geheel wordt afgedekt met de grond die uit de gegraven poel komt, zodat het er ook vorstvrij is. Werk met werk maken dus.

nat

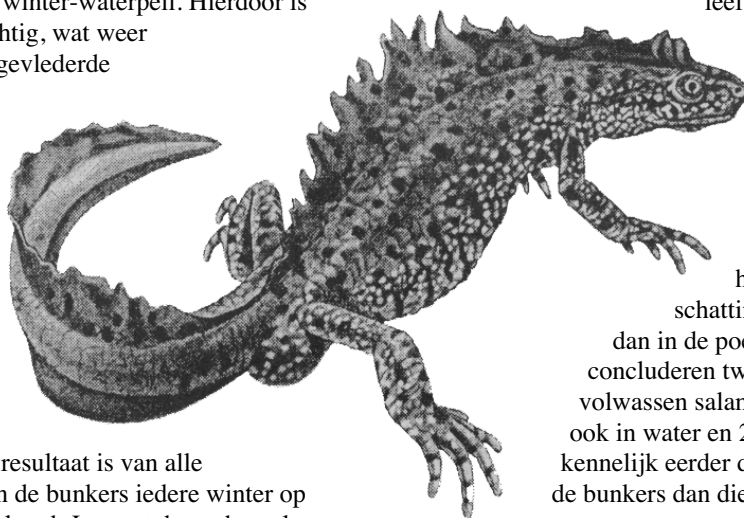
Omdat we graag willen weten wat het resultaat is van alle inspanningen, worden de bunkers iedere winter op vleermuizen gecontroleerd. Je moet dan echt wel laarzen aan want er staat meestal een laag water van 15-30 cm. Met de vleermuizen valt het in die nieuwe bunkertjes meestal wat tegen. Maar opvallend is wel de aanwezigheid van salamanders in het water. Afgelopen winter controleerde ik drie van dergelijke bunkertjes. In alle drie zaten volwassen salamanders, soms in grote hoeveelheden. In Heille zaten naast vijf kamsalamanders ook een tiental kleine watersalamanders. In Westdorpe en Biervliet, zaten respectievelijk acht en twee kleine watersalamanders in de bunkertjes. Daarbij moet worden aangetekend dat er niet intensief naar de

amfibieën is gezocht, omdat het immers om vleermuizen ging. De salamanders vertoonden actief (vlucht)gedrag.

voorkeur voor bunker

De salamanders kunnen door een nauwe spleet onder de toegangsdeur naar binnen. Het water in de bunkers staat via die spleet in direct contact met het water in de poel. Uiteraard wijken de

leefomstandigheden binnen sterk af van die van buiten in de poel. Zo is het er warmer en permanent donker. Vooral op Heille is het aantal salamanders per hoeveelheid water naar schatting beduidend hoger dan in de poel zelf. We concluderen twee dingen: 1, volwassen salamanders overwinteren ook in water en 2, ze verkiezen daarbij kennelijk eerder de omstandigheden in de bunkers dan die in de poelen.

droog

Ook in de permanent droge bunkers treffen we soms overwinterende amfibieën aan. In een nieuw ingerichte bunker uit de tweede wereldoorlog in Retranchement, zaten twee kleine watersalamanders en een gewone pad half ingegraven in het zand op de bodem. Deze bunker ligt diep vergraven in het talud van een vestingwal en is enkel toegankelijk door een steile toegangstrap. In dit soort gevallen is het wel zaak dat de beesten er ook weer uit kunnen, bijvoorbeeld, door het bevestigen van een plank langs de rand van de trap.